

SCOARȚE, ȚESĂTURI ȘI ALTE PODOABE MEȘTEȘUGĂREȘTI DIN SATELE DE PE VALEA TROTUȘULUI

Bianca BILIBOC, Ionuț LUPAȘ¹

bybystefy@yahoo.com; dutaionutz_96@yahoo.com

ABSTRACT: Prior to the craftsmen and trades were the occupations in primeval, ancient eras, developed in the middle ages, amplified and improved in the modern era, abandoned and forgotten in the current contemporary times: spun, woven, carpentry, blacksmithing, leather, glassware, etc. Beyond of what has been written about the ethnographic area Trotuș until now, we wanted to find those people who gave beauty of this area and to hear directly from them what these crafts meant.

KEYWORDS: craft, ethnographic, traditions, weave.

Cine nu își amintește de copilăria petrecută alături de bunici? De poveștile pline de tâlc pe care aceștia ni le spuneau? Dar își amintește cineva ce făceau bunicii noștri în timp ce ne spuneau aceste povești? Din câte ne amintim noi, țeseau sau torceau. Dar câți mai știu azi ce înseamnă „a țese”?

„A țese” înseamnă pasiune. Din această pasiune se nasc scoarțe, țesături, podoabe meșteșugărești, o lume inspirată din natură, din flori, frunze, copaci... o lume care ascunde o poveste-povestea unor persoane simple care practicau un meșteșug, astăzi aproape uitat.

Am pașit de atâtea ori prin camerele bunicii care ascundeau munca și comorile lor de o viață fără să îmi dau seama de frumusețea și valoarea lor. Lucrurile care de cele mai multe ori mi se păreau ne semnificative în timp, odată ce am mai crescut, au căpătat o valoare de nedescris și totodată mi-am dat seama că bunicii noștri au avut de multe ori intenția de a ne arăta bogățiile lor, dar din păcate nu le-am acordat atenția necesară.

Munca lor de o viață, copilăria lor se regăsește în fiecare lucru realizat de ei, la care au muncit tot pentru copiii lor, sperând că le vor duce tradiția mai departe, așa cum și ei au învățat de la părinții și bunicii lor.

¹ Elevi la Colegiul Tehnic „Dimitrie Ghika“ Comănești, județul Bacău. Coordonator: profesor Petrița Bîlbîe (petrita_b62@yahoo.com)

Obiective

Știind că zona Văii Troțușului era o zonă bogată din punct de vedere etnografic, am vrut să aflăm cât și ce se mai păstrează din această bogăție.

Dincolo de ceea ce s-a scris despre zona etnografică Troțuș până acum, noi am vrut să găsim acele persoane care au dat frumusețe acestei zone și să aflăm direct de la ele tot ce au însemnat aceste meșteșuguri:

- evoluția lor în ultima jumătate de secol;
- descrierea acestor meșteșuguri;
- importanța lor de-a lungul timpului;
- modul în care se mai practică astăzi;
- identificarea persoanelor care mai practică aceste meșteșuguri;
- aflarea poveștilor de viața ale acestor persoane.

Comunicarea noastră are în vedere analiza meșteșugurilor vechi de pe Valea Troțușului, respectiv Dărmănești și Palanca.

Cercetarea are la bază metodele istoriei orale cu ajutorul cărora am identificat persoane care mai practică unele dintre meșteșugurile încă vii, adică țesutul, prelucrarea lemnului și realizarea instrumentelor muzicale.

Dărmănești – repere istorice

Populațiile post neolitice din zona Troțuș și Uz au evoluat în depresiunea intramontană constituindu-se mult mai târziu în grupurile dace, apoi ale dacilor liberi, continuând cu daco-romanii, carpii și apoi românii moldoveni, inclusiv cetele dărmăneștenilor plăieși de pe Uz.

Așezarea omenească de la confluența Uzului cu Troțușul, care mai târziu pe parcursul istoriei, pe la începutul mileniului al II-lea a început să se numească, conform legendei, Dărmănești după numele viteazului căpitan de plăieși, Dărman – a fost atestată documentar la 1546 în timpul voievodului Moldovei, Petru Rareș, când s-au delimitat și moșiile acestor sate libere.

Premergătoare meșteșugarilor și meseriilor, au fost ocupațiile din epocile primitivă, antică, dezvoltate în Evul Mediu, amplificate și perfecționate în epoca modernă, părăsite și uitate în timpurile actuale contemporane: tors, țesut, cojocărie, tâmplărie, fierărie, pielărie, cizmărie, sticlărie, etc.

Dintre toate aceste meșteșuguri puținele care se mai practică sunt țesutul și prelucrarea lemnului. Totuși, și acestea sunt realizate de tot mai puțini meșteri.

Cu meșteșugul țesutului se mai ocupă astăzi foarte puține femei în localitățile cercetate de noi până acum de pe Valea Troțușului. Același lucru se întâmplă și cu prelucrarea lemnului, unde meșterii tâmplari pot fi numărați pe degete.

În urma interviuării doamnelor Aneta Acununei (75 ani) din Mașcaș, Rusu Aglaia (68 ani) din Brătuleștii de Sus, Murărașu Natalița (69 ani) și Ghioc Elena (62 ani) din Sălătruc, cartiere ale localității Dărmănești am concluzionat că:

- arta de a țese se transmite din mamă în fiică, o dată cu modelele și tehnicile de lucru;
- materialele folosite sunt cânepa, lâna, inul și mai recent lânica;
- perioada în care se practică acest meșteșug este anotimpul de iarnă deoarece vara intervine munca câmpului.

Fig. nr. 1 – Țesături cu motive geometrice – Aglaia Rusu (Brătuleștii de Sus, județul Bacău)

Palanca – reperi istorice

Comuna Palanca își trage denumirea de la întăriturile vechi, de pe un afluent al râului Troțuș-Pârâul Șanț, cetate de graniță și apărare. Iorgu Iordan, definește termenul astfel: „*Palanca- locul ce a fost altădată întărit cu îngădire de pari sau de blăni*”. Primul document ce atestă localitatea este un hrisov al lui Vasile Lupu din 1648, dar confirmări ale existenței fortificației graniței dintre Moldova și Imperiul Habsburgic (așa cum explică și Iorgu Iordan) găsim și la cronicarii moldoveni Grigore Ureche și Miron Costin.

Activitățile meșteșugărești mai sunt încă reprezentate în gospodăriile localnicilor prin cusături artisanale, țesături de covoare și cergi, cusutul plapumelor, croitorie, împletituri cu andreele și croșetă, cizmărie, cojocărie, tâmplărie, dulgherie, dogărie, scluptură în lemn, fierărie, potcovărie, zidărie.

Fig. nr. 2 – „Floarea reginei” – Aglaia Rusu (Brătuleștii de Sus, județul Bacău)

Lupaș Ileana din Palanca

Lupaș Ileana (67 ani), bunica mea, a învățat meșteșugul de la mama ei. A țesut din copilărie până în prezent. În decursul timpului a realizat scoarțe, carpete, cuverturi de perete, cuverturi de pat. S-a ocupat de acest meșteșug în special iarna și în postul Paștelui. Modelele de țesături le-a preluat de la bunici și de la vecini.

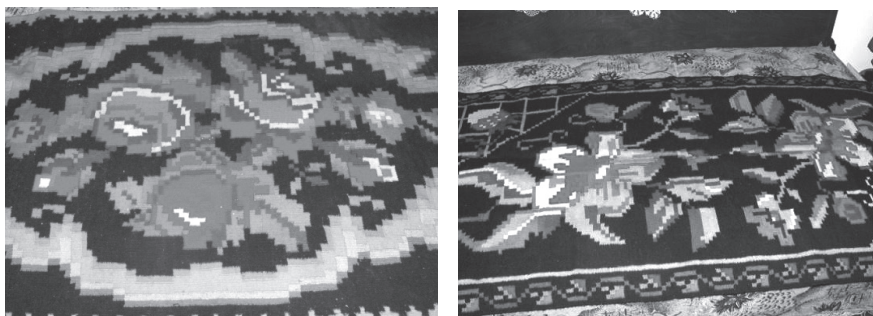

Fig. nr. 3 – Cuverturi cu motive florale – Ileana Lupaș (Palanca, județul Bacău)

Colecția de instrumente muzicale Dumitru Domoș din Palanca

Un exemplu unic de meșteșugar, identificat de noi de pe Valea Trotușului până acum, este cel al domnului Domoș Dumitru, care din copilărie s-a ocupat cu realizarea instrumentelor muzicale. Fiul său, Domoș

Petru, păstrează într-o colecție la el acasă instrumentele confecționate de tatăl său:

- fluier făcut dintr-o țevă de metal
- ocarină făcută din lemn
- tilincă dintr-o țevă
- caval făcut din lemn de soc
- țiteră făcută din lemn și sârme
- tolnic din lemn
- fluier din lemn de soc
- cimpoi dintr-o țevă

Fig. nr. 4 – Ocarină și nai (instrumente muzicale confecționate de Dumitru Domoș (Palanca, județul Bacău))

Pe lângă instrumentele muzicale, domnul Domoș Dumitru confecționa și figurine din lemn. Așezate pe o platformă de lemn rotativă câte două, țăran și țăranăcuță, respectiv mire și mireasă, dădeau impresia unui dans popular.

Paliștan Toader – meșter tâmplar din Palanca

Paliștan Toader practică meșteșugul din tinerețe și a preluat meseria de la tatăl și bunicul său. El a realizat lucrările de tâmplărie ale multor case din Palanca și din alte localități, fiind cunoscut ca bun meșter tâmplar din toată zona: uși, cercevele, zăbrele pentru prispe cu model floral, grajduri din lemn, cozi de furci, de greblă, topor și orice este necesar într-o gospodărie. Este o persoană inventivă și asta se vede în toate lucrările sale. În atelierul de lucru al meșterului Paliștan Toader se găsesc fierăstraie, dălți, cuțitoaie, vinclu, creion, metru, peste 13 modele de rindele, peste 10 modele de gealăie. Meșterul a transmis tainele acestui meșteșug fiilor săi, Paliștan Toma și Paliștan Dumitru.

Concluzii

În urma cercetării noastre am concluzionat:

- în localitățile studiate de noi, Dărmănești și Palanca, au mai rămas puține persoane care mai practică meșteșugurile tradiționale;
- dorința meșterilor populari de a transmite aceste meșteșuguri generațiilor tinere, combinată cu regretul că nu mai au cui să le transmită;
- instrumentele de țesut, rar mai sunt păstrate, chiar și de către persoanele care au practicat acest meșteșug.

Importanța acestor meșteșuguri ar trebui valorizată mai mult măcar prin școală pentru a nu rămâne simple amintiri de muzeu.

Bibliografie:

- [1] Alexa, Vasile, *Comerț, cooperatie și turism la Dărmănești-Bacău*, Editura Grafite, Bacău, 2009.
- [2] Alexa, Vasile *Pădurile de la Dărmănești pe Uz*, Editura Grafite, Bacău, 2007.
- [3] Ichim, Dorinel, *Zona etnografică Trotuș*, Editura Sport-turism, București, 1983.
- [4] Stoica, Corneliu, *Valea Trotușului. Enciclopedie*, Editura Magic Print, Onești, 2006.
- [5] Văcărașu, Iulia, *Valea Trotușului*, Editura Sport-turism, București, 1980.